

ismert, illetve a mocsarak sásbokrai között élő *A. zenckeri*. A *H. riparius* került elő a vizsgált területen a mintavételi helyek több, mint 50 %-ából, ami alapján a leggyakoribb fajnak tekinthető. Utána *P. collicola*, *T. provisorius* és az *A. vulgare* következett. Másrészt, a természetes élőhelyek fajai közül a *L. germanicum* és a *H. vividus* voltak a legritkábban. Mindeket csak két helyről mutatták ki. A *L. germanicum* a kifejezetten nedves, sáros vízpartokat kedveli, ahol a part menti növények között rejtőzik. A *H. vividus* rejtett életmódú, a zavartalan élőhelyeken korhadó fatörzsekben, mély, nyirkos avarban él. Figyelemre méltó, hogy az ország más területein gyakoribb *P. scaber* mindössze két helyen fordult elő. Ez valószínűleg nem tükrözi valódi gyakoriságát, mivel a kifejezetten szinantróp mintavételi helyekből kevés volt. Egy mintavételi helyen átlagosan négy-öt ászkát mutattak ki. A későbbiek során még számos további faj előkerülése várható, elsősorban a szinantróp élőhelyek vizsgálatával.

Külső-Somogy kisemlős faunája

Dr. Purger J. Jenő

Pécsi Tudományegyetem, TTK, Biológiai Intézet, Ökológiai Tanszék

Somogy fauna katalógusában (2001) az emlősfauna kutatottságának bemutatásából kevésbé látszott, hogy országos viszonylatban a megye emlősfaunájának ismerete milyen mértéket ölt. Magyarország emlőstani atlaszában (2007) az elterjedési térképek arra engednek következtetni, hogy a Dél-Dunántúl az ország egyik legjobban kutatott régiója. Az utóbbi két évtizedben, Somogyban intenzív emlősfauna kutatást végeztünk a megye egész területére vonatkozóan. A kisemlős kutatás elsősorban gyöngybagoly köpetek begyűjtésével és elemzésével folyt. Eddig mintegy 21 000 köpetből előkerült, több mint 62000 kisemlős adatai lettek leköszölve, így ma már elég pontos képünk van Somogy megye kisemlőseinek elterjedéséről és gyakoriságáról.

Külső-Somogy területéről az elmúlt két évtized során összesen 8887 köpetet gyűjtöttünk be, melyekből 24110 zsákmányállat maradványai kerültek elő. A szétbontott köpetekből 32 kisemlős faj 23549 egyedének maradványai kerültek elő. A gyöngybagolyok táplálékában a kisemlősök domináltak (98,7%). Emlőstáplálékuk 30,12%-át a cickányalakúak (*Soricomorpha*), 0,10%-át a denevérek (*Chiroptera*), 69,77%-át a rágcsálók (*Rodentia*) és 0,01%-át a ragadozók (*Carnivora*) rendjébe sorolt fajok egyedei alkották.

A cickányalakúak közül Külső-Somogy területén 6 cickány- és 1 vakond faj fordul elő. Az erdei cickány (*S. araneus*) és a keleti cickány (*C. suaveolens*) gyakori fajok (az emlőszsákmány 20,6%-a), de a többi faj (*S. minutus*, *C. leucodon*, *N. anomalus*, *N. fodines*, *T. europaea*) maradványai is számos lelőhelyről előkerültek.

A Magyarországon előforduló 28 denevérfaj közül csupán 3 fajnak (*E. serotinus*, *P. austriacus*, *M. myotis*) van kielégítő mennyiségű előfordulási adata Külső-Somogyból. A köpetekből további 5 faj (*P. nathusii*, *N. noctula*, *H. savii*, *M. blythii*, *M. daubentonii*) előfordulását bizonyítottuk.

Külső-Somogy térségére a rágcsálók dominanciája jellemző. A pelefélék (*M. avellanarius*, *G. glis*) ritka zsákmánynak számítanak, de elterjedési mintázatuk ismeretéhez számos új adattal járultunk hozzá. A hörcsögfélék (*Cricetidae*) az emlőszsákmány 39,2%-át tették ki, ami elsősorban a mezei pocok (*M. arvalis*) gyakoriságának köszönhető. A többi 5 faj (*M. agrestis*, *M. oeconomus*, *M. subterraneus*, *A. amphibius*, *M. glareolus*) Külső-Somogyi előfordulásáról

alig voltak publikált adatok. Az egérfélék (Muridae) az emlőszákmány 30,3%-át tették ki. A korábbi kisszámú adat ellenére 6 faj közönséges (*A. agrarius*, *A. flavicollis*, *A. sylvaticus*, *M. minutus*, *M. musculus*, *R. norvegicus*), a güzü egér (*Mus spicilegus*) és a kislábú erdeieger (*Apodemus uralensis*) pedig nem volt ismert Külső-Somogyból. Egy kis testű ragadozó a menyét (*M. nivalis*) is előkerült két lelőhelyről, ami azért is jelentős, mert kevés előfordulási adatát ismerjük

Külső-Somogy gazdag kisemlős faunával rendelkezik, fontos lenne a fokozottan védett északi pocok (*M. oeconomus*) újabb lelőhelyein az állományok nyomonkövetése, valamint a denevérfajok és a kislábú erdeieger elterjedésének pontosabb feltérképezése.

Tájhasználat a történeti időkben Külső-Somogy területén

Dr. M. Aradi Csilla

Somogy megyei Kormányhivatal, Kaposvári Járási Hivatal, Járási Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatala

Külső-Somogy, többnyire szerkezeti vonalakat követő, É-D-i meridionális és K-Ny.-i folyóvölgyekkel (Kis-Koppány, Koppány, Jaba-patak) szabdalt löszhátjai ideális terepet nyújtottak a várépítkezések számára. A középkori várak őskori társaiknál általában kisebb kiterjedésűek voltak, legtöbb esetben külső és belső várra oszlottak, amelyet mély árok és magas sánc vett körül. A belső vár területe legtöbb esetben ovális (Kereki, Nyim-Kási-vár, Nagyberény-Kerek-hegy, Szólád-Régi temető), némelykor szögletes volt (Ságvár-Börevár, Somogyacsa-Pogánydomb, Nagyberény-Zsidódomb), és általában itt téglából épült falmaradványok is előkerültek. Léteztek kisméretű, egyosztatú, ún. motte-típusú várak is (Nagycepepy-Barátok-asztala, Gamás-Törökkvár). A várak többségét a gerincek élén alakították ki, és a domb többi részétől többszörös sáncárok választották el. Néhány esetben a valamikori várra települt település ma már elrejteti az erődítésnyomokat (Karád, Törökkoppány). Törökkoppány középkori és törökkori maradványai a mai településszerkezetben megőrződtek, továbbéltek, részben rekonstruálhatók.

Natura 2000 területek Külső-Somogyban- Jövőkép

Pintér András

Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság

Külső-Somogy 287400 hektárnyi területével a Balaton, Belső-Somogy, a Kapos, és a Sió által határolt területen fekszik. A táj 50%-a szántó, 20%-a erdő, 5%-a gyep, 2%-a vízfelszín. Délnyugati része mérsékelten nedves (680-700 mm), északkeleti része pedig mérsékelten száraz (600-650 mm). A Natura 2000 területek kijelölésekor fontos szempont volt, hogy a területek jól reprezentálják a tájat, és a jelölő fajok megléte mellett a természetességi állapotuk is megfelelő legyen.

Különleges természetmegőrzési területek Natura 2000 kódszáma és nagysága:

Kopasz-dombi erdő HUDD2043, 1045,71 ha; Somogymeggyesi erdő HUDD20057, 678,26 ha; Mocsoládi-erdő HUDD2017, 2586,07ha;

Kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területek kódszáma és területnagysága:

Balatonendrédi dombok HUDD20034, 158,97 ha; Ádándi Felső-hegy HUDD20038, 9,94 ha; Köröshegyi-erdők HUDD20042, 1682,3 ha; Vityai-erdő HUDD20047, 1290,39 ha; Somogytúri erdők HUDD20049, 1734,08 ha; Ságvári dombok HUDD20064, 2343,81 ha; Mernyei-erdő HUDD20019, 250,41 ha; Koppány-menti rétek, HUDD20028, 362,79 ha; Dékány-hegy HUDD20039, 885,65 ha; Törökkoppányi erdők HUDD20046, 2164,79 ha;